

Приручник

за успостављање институционалних механизма за сарадњу јединица локалних самоуправа са дијаспором

септембар 2020. године

Министарство за европске интеграције
Република Србија

With funding from
**Austrian
Development
Cooperation**

ICMPD
International Centre for
Migration Policy Development

Садржај

Увод.....	4
Дијаспора	5
Значај дијаспоре	10
Правни основ за сарадњу са дијаспором.....	11
Стратешка документа која се односе на сарадњу са дијаспором	12
Институције које се баве сарадњом са дијаспором	16
Значај дијаспоре за локалну заједницу	21
Место и улога локалне самоуправе у сарадњи са дијаспором.....	22
Активности усмерене на јачање сарадње са дијаспором.....	24
Унутрашња организација ЈЛС	26
Могући институционални облици сарадње са дијаспором на локалном нивоу.....	28
Савет скупштине општине/града за сарадњу са дијаспором	29
Савет (општинског/градског већа) за сарадњу са дијаспором.....	31
Члан општинског/градског већа задужен за сарадњу са дијаспором.....	33
Саветник за сарадњу са дијаспором.....	35
Помоћник председника општине /градоначелника задужен за сарадњу са дијаспором	37
Канцеларија за локални економски развој.....	39
Канцеларија за сарадњу са дијаспором.....	41
Поверавање посла другом правном ентитету	43
Удруживање више јединица локалне самоуправе	44
Литература, прописи и стратешка документа.....	46

Приручник за успостављање институционалних механизма за сарадњу јединица локалних самоуправа са дијаспором је израдио РАРИС – Регионална агенција за развој источне Србије.

Ова публикација је настала у оквиру пројекта Link Up! Serbia II, који спроводи Међународни центар за развој миграционих политика (ICMPD). Национални партнер на пројекту је Министарство за европске интеграције Владе Републике Србије. Кључни имплементациони партнери на пројекту су: Привредна комора Србије (ПКС), Развојна агенција Србије (РАС) и 6 регионалних развојних агенција (РРА): РАРЕИ (Београд), РРА – БП (Пожаревац), Центар за развој Јабланичког и Пчињског округа (Лесковац), РРА Југ (Ниш), РЕДАСП (Крагујевац) и РАРИС (Зајечар).

Пројекат Link Up! Serbia II финансира Аустријска развојна агенција (АДА), средствима Аустријске развојне сарадње (АДЦ) у износу од 1.669.454 евра. Општи циљ пројекта је подстицање транснационалних предузетничких активности са и кроз српску дијаспору у Аустрији, Швајцарској и Немачкој (ДАСН земље) олакшавањем приступа знању, пословним мрежама и финансијским ресурсима.

Садржај публикације је искључива одговорност РАРИС-а и ни на који начин не може одражавати ставове Међународног центра за развој миграционих политика (ICMPD) и Аустријске развојне сарадње (АДЦ).

Аутори: Марија Јеленковић, Бобан Костандиновић, Владан Јерemiћ

Увод

Тема овог Приручника је, као што сам назив каже, успостављање институционалних механизма за сарадњу јединица локалних самоуправа са дијаспором.

У приручнику су обрађене теме као што су: појам дијаспоре и њен значај за матичну државу, правни основ за сарадњу са дијаспором, стратешка документа у којима је препознат значај сарадње са дијаспором, могућности сарадње јединица локалне самоуправе са дијаспором и значај сарадње са дијаспором за локалну заједницу и институционални механизми за сарадњу јединица локалне самоуправе са дијаспором.

Дате су и препоруке за избор механизма јединица локалне самоуправе за сарадњу са дијаспором.

Надамо се да ће овај Приручник бити од користи локалним самоуправама приликом успостављања и дефинисања обима и облика сарадње са дијаспором.

Дијаспора

Реч дијаспора (diaspora) грчког је порекла и означава припаднике једног народа који живе одвојено од матице, односно матичне земље.

Овако широка дефиниција нема ограничења у смислу времена, места рођења, држављанства и осећаја припадања. Такође, не поставља се ограничење у смислу сталности боравка у иностранству, већ у дијаспору спадају и учесници привремених радних миграција.

Дакле, у дијаспору спадају и особе рођене у иностранству, које могу имати држављанство земље у коју су се доселили њихови родитељи или преци (друга и трећа генерација миграната, рођена у иностранству). Доживљај идентитета и осећај припадности може да се односи на обе земље (земљу порекла и земљу пријема).

И сам *Закон о дијаспори и Србима у региону* дефинише појам дијаспоре као:

- држављане Републике Србије који живе у иностранству;
- припаднике српског народа исељенике са територије Републике Србије и из региона и њихове потомке.

У смислу овог Приручника под дијаспором ћемо подразумевати све напред наведено, а најбитнија карактеристика припадника дијаспоре биће њихова спремност да се допринесе развоју земље, региону, односно родном месту.

Емиграциони таласи из Србије могу се поделити на шест кључних раздобља:

- 1) економска емиграција од краја 19. века до Првог светског рата, углавном у Америку,
- 2) између Првог и Другог светског рата, укључујући и повратак миграната из прекоморских земаља у Србију (30-их година 20. века),
- 3) ратна и послератна политичка емиграција 40-их и 50-их година 20. века, претежно у прекоокеанске земље,
- 4) економска емиграција у периоду од 1960. до 1980, када су земљу напуштали углавном нискоквалификовани радници који су одлазили у земље западне Европе,
- 5) политичко-економска емиграција 90-их година 20. века, коју је карактерисао одлазак великог броја висококвалификованих особа, тзв. одлив мозгова и
- 6) талас који почиње 2000. године и још увек траје.

Из наведеног се може закључити да је српска дијаспора изузетно хетерогена, да има различите мотиве емигрирања, да припадници дијаспоре потичу из различитих социјалних средина, са различитим степеном образовања, а самим тим и са различитим искуством пријема у земљама домаћинима. У оквиру Миграционог профила Републике Србије за 2010. годину, урађена је процена величине дијаспоре према земљи дестинације (*Процена величине дијаспоре према земљи дестинације, Миграциони профил Републике Србије за 2010. годину*, Међународна организација за миграције, ИОМ).

Табела 1. Процена величине дијаспоре према земљи дестинације

Земља дестинације	Процењена популација дијаспоре
САД	1.000.000
Канада	200.000
Чиле	5.000
Бразил	8.000
Аргентина	5.000
Норвешка	2.500
Шведска	75.000
Данска	7.000
Финска	4.000
СР Немачка	500.000
Бенелукс	50.000
Велика Британија	80.000
Француска	120.000
Швајцарска	120.000
Италија	20.000
Аустрија	300.000
Руска Федерација	20.000
Земље бивше СССР	3.000
Турска	15.000
Кипар	5.000
Кина	3.000
Аустралија	200.000
Нови Зеланд	7.000
Јужна Африка	20.000
Африка, остатак	5.000
укупно	2.774.500

Ово је уједно и последњи Миграциони профил Републике Србије у којем је објављена процена величине дијаспоре према земљи дестинације.

У оквиру Миграционог профила Републике Србије за 2014. годину дата је табела величине дијаспоре у земљама чланицама ЕУ према земљи дестинације и према полу, извор Еуростат (Држављани Републике Србије који живе у земљама чланицама ЕУ у 2012. и 2013. години, према полу, *Миграциони профил Републике Србије за 2014. годину*, Влада РС)

Табела 2: Држављани Републике Србије који живе у земљама члицама ЕУ у 2012. и 2013. години, према полу

Земља дестинације	2012.			2013.		
	Укупно	М	Ж	Укупно	М	Ж
СР Немачка	215.189	109.277	105.912	216.628	108.773	107.855
Аустрија	111.642	57.866	53.776	111.303	57.469	53.834
Италија	51.103	26.778	24.325	41.678	21.066	20.612
Словенија	7.317	5.108	2.209	7.784	5.433	2.351
Белгија	7.109	3.643	3.466	6.937	3.546	3.391
Шведска	6.127	3.200	2.927	6.409	3.389	3.020
Мађарска	8.388	4.440	3.948	4.894	2.752	2.142
Шпанија	3.245	1.658	1.587	3.173	1.594	1.579
Чешка Република	2.081	1.401	680	2.253	1.504	749
Холандија	141	68	73	2.116	962	1.154
Румунија	417	277	140	1.460	1.059	401
Финска	901	501	400	832	456	376
Данска	660	329	331	788	392	396
Словачка	665	493	172	716	523	193
Бугарска	643	369	274	645	367	278
Пољска	248	213	35	252	217	35

Не постоје прецизни подаци о броју припадника дијаспоре. Сматра се да се тај број се креће од 4 до 5 милиона.

Што се тиче територијалне анализе миграционих кретања, у Републици Србији постоје три велике емиграционе зоне:

- 1) централни и источни делови земље – Браничевски, Борски и Поморавски округ,
- 2) јужни делови Златиборског и Рашког округа и
- 3) делови Пчињског и Јабланичког округа, посебно општине Прешево и Бујановац.

Централни и источни делови земље познати су по изразитој емиграцији већ из пописа 1981. и 1991. године, док су друге две емиграционе зоне настале у највећој мери 1990-тих година.

Кретање структуре броја миграната у односу на земље миграције, према подацима са пописа становништва одржаних од 1971. до данас, је дато у следећој табели.

Табела 3. Структура лица на раду – боравку у иностранству према држави у којој раде, односно бораве (у %)

Страна држава	године пописа				
	1971	1981	1991	2002	2011
Република Србија	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Аустрија	19,7	23,4	24,9	21,2	22,5
Француска	13,7	12,5	8,3	6,5	6,5
Немачка	45,8	37,1	25,0	24,8	17,9
Швајцарска	3,3	9,3	13,9	15,8	13,1
Шведска	4,3	4,6	3,7	3,4	3,5
земље Бенелукса	1,7	1,6	1,3	2,3	2,0
остале европске земље	2,5	2,8	4,3	13,0	16,8
САД	2,6	2,7	2,7	3,9	4,3
Аустралија	3,4	2,3	1,9	1,8	1,2
Канада	1,4	1,4	2,3	2,6	2,0
остале ваневропске земље	0,5	1,1	1,2	1,4	1,6
непозната земља	1,1	1,3	10,5	3,3	2,4
републике бивше СФРЈ	/	/	/	/	6,3

Извор: Србија у процесу спољних миграција, Републички завод за статистику (2014)

Према резултатима Пописа становништва, домаћинстава и станова из 2011. године, удео лица на раду - боравку у иностранству у укупном становништву, према регионима је: Београд (2,81%), Војводина (2,55%), Шумадија и Западна Србија (4,91%), Источна и Јужна Србија (6,65%). Учешће у укупном становништву Републике Србије је 4,20. Лицем на раду – боравку у иностранству сматра се лице које је годину и више од годину дана на раду – боравку у иностранству.

Од 9 области у региону Источне и Јужне Србије, код две области је релативно учешће у њиховом укупном становништву око или преко 15 %, с тим што је код Браничевске области тај удео чак око 21 %.

Поред ових општина са „екстремним“ вредностима релативних удела (Мало Црниће са 33%, Кучево са 30% и Жабари са 31 %), у истој области налазе се и општине из којих се четвртина њених становника налази на раду - боравку у иностранству (Велико Градиште: 25,1% и Петровац на Млави: 25,2 %). Такође, веома запажене уделе из ове области имају и спољни мигранти из општина Голубац (19,1%), Жагубица (18,7%) и Пожаревац (11,4%).

Борској области припадају, такође, две општине које са четвртином својих становника партиципирају у спољно-мигрантској популацији - Неготин (са 25,8%) и Кладово (са 25,0%). Овој

групацији општина треба прикључити и Општину Бољевац из Зајечарске области, која има удео од 9,7 %.

Становништво североисточних крајева централне Србије (а нарочито лица влашке националности) има дугу спољну миграциону традицију, која се, по свему судећи, преноси с генерације на генерацију.

Више информација можете наћи у публикацији под називом „Србија у процесу спољних миграција - Попис становништва, домаћинстава и станова“, у издању Републичког завода за статистику из 2014. године.

Наредне године (2021.) биће реализован Попис становништва, домаћинстава и станова 2021, на основу чијих резултата ће се добити ажурни подаци о спољним миграцијама.

Значај дијаспоре

Иако хетерогена, дијаспора је извор многих ресурса: људских (ниво образовања, вештина и знања, познавање светских трендова, познавање тржишта ван матичне земље), финансијских и предузетничких (дознаке из иностранства, потенцијал за стране директне инвестиције, куповину некретнина, пословна улагања, хуманитарне активности и др.), социјалних (мреже унутар дијаспоре, углавном у оквиру удружења, мреже представника дијаспоре са субјектима из земље пријема, професионалне везе, породичне и пријатељске везе, везе са локалном заједницом, социјалне мреже у земљи порекла и др.) и културних (норме, идеје, вредности и навике које представници дијаспоре поседују).

Битне карактеристике дијаспоре су и: знање матерњег језика, познавање културе, пословне културе у земљи порекла, као и емоционална повезаност са земљом порекла и са местом порекла и локалном културом.

У Србију годишње путем новчаних дознака стиже више од 3,4 милијарде евра из дијаспоре (Народна банка Србије, подаци за 2018. годину), што представља 15% бруто друштвеног производа Србије. Република Србија је пета на свету по висини послатих дознака по глави становника.

У другим земљама је однос дознака и инвестиција 50%:50%. У Републици Србији је тај однос 90%:10%. Овај податак јасно указује на то колико су ивестиције из дијаспоре неискоришћен потенцијал у Републици Србији.

Уколико се одреде да инвестирају у земљу порекла, у зависности од њиховог искуства, знања и експертизе које су стекли у иностранству, представници дијаспоре у матичној земљи углавном развијају производе који су намењени извозу. Познавање светских трендова и тржишта, пословне мреже које су изградили, даје им предност у односу на домаће предузетнике.

Улагања припадника дијаспоре може да подстакне развој привреде у земљи порекла, уведе иновације и да утиче на побољшање приступа земље глобалном тржишту рада и глобалној мрежи знања и иновација.

Такође, може да утиче на умрежавање, односно повезивање предузетника и доносиоца одлука из матичне земље са предузетницима и инвеститорима у иностранству.

Дијаспора може да пружи и услугу менторства, како предузетницима, тако и високо образованом и научном кадру из матичне земље.

Инвеститори из дијаспоре имају мању аверзију према политичкој нестабилности и економским кризама у матичној земљи у односу на остале стране инвеститоре. Већина страних инвеститора се одређује за улагање које ће резултовати брз повраћај инвестиције, што није увек случај са инвеститорима из дијаспоре, који неретко имају дугорочније циљеве улагања.

Сви наведени ресурси представљају компаративну предност дијаспоре у односу на домаће и, што је врло битно, стране инвеститоре.

Правни основ за сарадњу са дијаспором

Однос према дијаспори и сарадња матичне државе са дијаспором заснована је на одредбама члана 13. **Устава Републике Србије** („Сл. гласник РС“, број 98/2006), који гласи: „ Република Србија штити права и интересе својих држављана у иностранству. Република Србија развија и унапређује односе Срба који живе у иностранству са матичном државом.“

Однос матичне државе са дијаспором сматра се једним од приоритета Републике Србије, о чему говори **Декларација о проглашењу односа између отаџбине и расејања односом од највећег државног и националног интереса** („Службени гласник РС“, број 86/2006). У Декларацији се наводи да се однос између отаџбине и расејања сматра односом од највећег државног и националног интереса. У Декларацији се препознаје значај остварења материјалних услова за повратак дијаспоре у матичну земљу, као и значај сарадње са дијаспором и омогућавања припадницима дијаспоре да „донесу своја материјална и духовна добра којима ће, поред свог присуства и присуства свог потомства, допунити и обогатити Србију“.

Законом о дијаспори и Србима у региону („Сл. гласник РС“, број 88/2009) правно се регулише начин очувања, јачања и остваривања веза дијаспоре и Срба у региону са матичном државом, надлежност и међусобни однос органа РС у обављању послова у области односа са дијаспором, конституисање и надлежност Скупштине дијаспоре и Срба у региону, оснивање Буџетског фонда за дијаспору и Србе у региону, оснивање Савета за дијаспору, евидентирање организација у дијаспори и др.

Законом је дефинисан појам дијаспоре и обухвата:

- држављане Републике Србије који живе у иностранству;
- припаднике српског народа исељенике са територије Републике Србије и из региона и њихове потомке.

Стратешка документа која се односе на сарадњу са дијаспором

Стратегија очувања и јачања матичне државе и дијаспоре („Сл. гласник РС“, број 4/2011 и 14/2011) је кључни документ којим се одређује правац очувања и јачања односа матичне државе са дијаспором.

На основу Стратегије донет је Акциони план за спровођење Стратегије за период 2013-2014. године. За наредни период нису усвајани акциони планови.

Приоритети Стратегије су:

Приоритет 1: Позиционирање Србије као матичне државе свих њених држављана који живе у иностранству, Срба у региону, као и припадника српског народа исељеника са територије РС и из других региона и њихових потомака

У оквиру овог приоритета препознат је посебан циљ:

Стварање услова за побољшање положаја дијаспоре и Срба у региону

Приоритет 2: Боља искоришћеност капацитета дијаспоре

Са посебним циљевима:

2.1. Стварање услова за пословно повезивање и сарадњу пословних субјеката у Србији са пословним субјектима у дијаспори и региону

2.2. Боља искоришћеност стручног, научног и технолошког ресурса дијаспоре/Срба у региону

2.3. Боља искоришћеност културних, просветних и спортских ресурса дијаспоре/Срба у региону

Приоритет 3: Очување националног идентитета

Са посебним циљевима:

3.1. Подршка организовању и спровођењу образовно – васпитног рада у иностранству

3.2. Очување и неговање српске културе у дијаспори

3.3. Унапређење информисања дијаспоре о активностима у матици и матице о активностима у дијаспори/региону

Стратегија и Акциони план не препознају улогу локалне самоуправе у сарадњи са дијаспором.

Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2016. до 2020. године – истраживања за иновације („Сл. гласник РС“, број 25/2016) и пратећи Акциони план за спровођење Стратегије за период од 2016. го 2020. године препознаје значај и улогу дијаспоре.

У оквиру Посебног циља 1: Подстицање изврсности и релевантности научних истраживања у Републици Србији, препозната је:

Мера 1.6: Успостављање посебног фонда за науку, са очекиваним исходима:

1.6.3 Подршка ће бити пружена развоју и усавршавању младих талентованих истраживача и повратника који су боравили у реномираним међународним научним институцијама;

1.6.4 Јачање сарадње са научном дијаспором.

У оквиру посебног циља 4: Осигурање изврсности и доступности људских ресурса за науку и привреду и друштвене делатности препозната је:

Мера 4.4. Јачање сарадње са дијаспором и у оквиру ње очекивани исходи:

4.4.1 Укључивање у образовни и научни систем афирмисаних научних радника из дијаспоре ће олакшати преношење знања и искустава из еминентних лабораторија и институција широм света;

4.4.2 Успостављање каталога српске научне дијаспоре заинтересоване за учешће у раду стручних одбора или сарадњу у образовним и истраживачким иницијативама и успостављање механизма координације за спровођење ове активности у пракси.

Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021-2027. године , која је усвојена почетком 2020. Године, у анализи институционалног оквира не препознаје локалну самоуправу као релевантну институцију. Међуу тим, препознаје је као заинтересовану страну.

ПОСЕБАН ЦИЉ 1: Изградња и јачање институционалних капацитета за праћење и унапређење квалитета података о економским миграцијама.

МЕРЕ:

1. Јачање капацитета институција надлежних за праћење миграционих кретања, (по типу комбинована: регулаторна и управљачко-организациона);
2. Доградња односно реформисање постојећег институционалног оквира у складу са потребама за ефикасније управљање економским миграцијама, (по типу комбинована: регулаторна и управљачко-организациона);
3. Успостављање већег степена координације за подршку укључивања концепта економских миграција у развојне политике, (по типу комбинована институционално-управљачка и обезбеђење добара и услуга);
4. Успостављање редовне, ажуриране, синхронизоване статистичке базе за праћење миграционих токова у Републици Србији, (по типу комбинована институционално-управљачка и обезбеђење добара и услуга).

У оквиру овог посебног циља наводи се да је потребно постићи већу координацију на локалном нивоу, односно стратешко и оперативно повезивање локалних Савета за миграције са Канцеларијама за младе и Локалним саветима за запошљавање. То је све што се у Стратегији директно односи на институције на локалном нивоу које треба да се баве сарадњом са дијаспором.

ПОСЕБАН ЦИЉ 2: Унапређење услова живота и рада у привредном и друштвеном сектору.

МЕРЕ

1. Наставак примене структурних реформи и подизање ефикасности јавног сектора, (по типу комбинована институционално-управљачка и обезбеђење добара и услуга);
2. Јачање институционалних капацитета за креирање подстицаја ради привлачења директних инвестиција, (по типу комбинована институционално-управљачка и обезбеђење добара и услуга);
3. Развој програма за задржавање људских капацитета из категорије дефицитарних занимања, (по типу подстицајна);
4. Унапређивање капацитета тржишне економије у складу са стратешким препорукама Европске уније, (по типу подстицајна);
5. Развој програма за привлачење и укључивање странаца различитих образовних профила на тржиште рада Републике Србије(по типу комбинована: регулаторна и подстицајна);
6. Јачање борбе за владавину права, против корупције и непотизма, (по типу комбинована: регулаторна и управљачко-организациона).

ПОСЕБАН ЦИЉ 3: Усклађивање система образовања са потребама привреде, са акцентом на праћење иновација које носи са собом четврта индустријска револуција, посебно у сфери развијања нових занимања и стручних профила и стварање услова за привлачење страних студената.

МЕРЕ:

1. Усклађивање система уписне политике са потребама тржишта рада, (по типу комбинована: регулаторна и управљачко-организациона);
2. Изградња механизма за сарадњу науке и привреде, кроз увођење подстицајних мера за веће издвајање привреде за истраживање и развој, као и повећања броја истраживача у привреди, број патената и техничких решења,(по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна);
3. Израда посебних програма и пројеката за повратак високообразоване радне снаге, (по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна);
4. Омогућавање одговарајућег стручног оспособљавања и стручног усавршавања младих и стварање услова за њихов повратак, (по типу комбинована: регулаторна и управљачко-организациона и подстицајна);
5. Подстицање мобилности студената и истраживача и јачање капацитета високошколских установа за привлачење страних студената и истраживача, (по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна).

ПОСЕБАН ЦИЉ 4: Унапређење сарадње дијаспоре и матице и подстицање транснационалног предузетништва.

МЕРЕ:

1. Унапређивање механизма за on-line информисање дијаспоре о свим релевантним информацијама (по типу комбинована: регулаторна и едукативно-информативна);
2. Подстицање материјалних и нематеријалних улагања дијаспоре и наставак израде инвестиционих водича, (по типу подстицајна);
3. Стварање услова за оптимизацију потенцијала дијаспоре кроз формалне токове девизних дознака, повећање утицаја девизних дознака на развој и већег ангажовање дијаспоре на локалном нивоу (по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна);
4. Јачање транснационалног предузетништва са повратницима, као и припадницима дијаспоре који одржавају пословне везе са Републиком Србијом, (по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна).

ПОСЕБАН ЦИЉ 5: Стварање услова за праћење, подстицање и подршку циркуларним и повратним миграцијама.

МЕРЕ:

1. Успостављање и институционализација програма повратних и циркуларних миграција и њихова већа друштвена афирмација, (по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна);
2. Развој механизма редовног праћења повратних и циркуларних миграција, (по типу комбинована: институционално-управљачка и подстицајна).

ПОСЕБАН ЦИЉ 6: Стварање услова за ефикасније управљање унутрашњим миграционим токовима

МЕРЕ:

1. Унапређење вештина и компетенција радне снаге у руралним срединама, са циљем подизања предузетничког потенцијала, (по типу комбинована: регулаторна и едукативно-информативна);
2. Креирање подстицајних политика запошљавања у циљу трансформације ових простора у , пре свега за младе, (по типу комбинована: подстицајна, регулаторна и управљачко-организациона);
3. Јачање капацитета локалних актера у планирању и спровођењу пројеката миграција и развоја, (по типу комбинована: регулаторна и едукативно-информативна).

Институције које се баве сарадњом са дијаспором

Законом о дијаспори и Србија у региону је прописана надлежност **Министарства надлежног за сарадњу са дијаспором**, које, између осталог:

- 1) предлаже Влади доношење аката и предузимање мера којима се утврђује политика Владе према дијаспори и Србима у региону и, с тим у вези, припрема документацију, информације и анализе из области односа према дијаспори и Србима у региону;
- 2) прати стање у области односа матичне државе и дијаспоре, као и матичне државе и Срба у региону, утврђује и проучава последице утврђеног стања и предузима мере или предлаже Влади доношење прописа и предузимање мера на које је Влада овлашћена;
- 3) води евиденцију организација и савеза организација у дијаспори, као и евиденцију организација и савеза организација Срба у региону.

У периоду од 2004. до 2012. Република Србија је у саставу Владе РС имала Министарство за дијаспору. У току 2012. године, новоименована влада трансформисала је Министарство за дијаспору у Канцеларију за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Владе Републике Србије. Послове Канцеларије је 2014. године преузела Управа за сарадњу са дијаспором при Министарству спољних послова. Под **организацијама у дијаспори**, у смислу Закона, подразумевају се добровољни облици удруживања припадника дијаспоре, ради промоције Србије и афирмације државних интереса Србије и чувања и неговања српског културног, верског и етничког идентитета, као и остваривања културне, просветне, научне, хуманитарне или спортске сарадње са матичном државом са недобитним циљем, у складу са прописима стране државе у којој живи дијаспора, односно Срби у региону.

Процена је да у свету данас постоји више од 1300 организација и удружења, укључујући и различите организационе облике при СПЦ, чија је делатност у највећој мери усмерена управо на очување националног и културног идентитета српског народа у иностранству.

Овим Законом је прописано и да је највише представничко тело дијаспоре и Срба у региону **Скупштина дијаспоре и Срба у региону**, чија је надлежност, између осталог, да утврђује проблеме дијаспоре и Срба у региону, предлаже мере за њихово превазилажење, даје смернице за израду Стратегије, бира савете дијаспоре и Срба у региону, надзире њихов рад и одлучује о престанку мандата њихових чланова.

Скупштину чини 45 делегата дијаспоре и Срба у региону.

Делегати су лица уважена у средини у којој живе, спремна да обављају послове очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре, као и матичне државе и Срба у региону и бирају се за државе или делове држава где борави значајан број припадника дијаспоре, односно Срба у региону, и то:

- по четири делегата дијаспоре за: Сједињене Америчке Државе и Савезну Републику Немачку;
- по три делегата дијаспоре за: Републику Аустрију, Швајцарску Конфедерацију и Аустралију и Нови Зеланд;

- по два делегата дијаспоре за: Канаду, Француску Републику, Краљевину Шведску и Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске;
- једног делегата дијаспоре за државе Средње и Јужне Америке;
- једног делегата дијаспоре за Краљевину Белгију, Краљевину Холандију и Велико Војводство Луксембург;
- једног делегата дијаспоре за Краљевину Данску;
- једног делегата дијаспоре за Републику Италију;
- једног делегата дијаспоре за Краљевину Норвешку, Републику Финску и Републику Исланд;
- једног делегата дијаспоре за Руску Федерацију, Украјину и Републику Белорусију;
- једног делегата дијаспоре за Републику Пољску, Чешку Републику, Словачку Републику, Републику Летонију, Републику Естонију и Републику Литванију;
- једног делегата дијаспоре за Краљевину Шпанију и Републику Португал;
- једног делегата дијаспоре за Републику Грчку, Републику Бугарску и Републику Кипар;
- једног делегата дијаспоре за Републику Турску, државе Блиског Истока, Уједињене Арапске Емирате и Државу Кувајт;
- једног делегата дијаспоре за Народну Републику Кину и државе Азије без Руске Федерације;
- једног делегата дијаспоре за Јужноафричку Републику и друге државе Африке;
- по једног делегата Срба у региону за: Републику Мађарску, Румунију, Републику Словенију, Републику Хрватску, Босну и Херцеговину, Црну Гору, Републику Македонију и Републику Албанију.

У раду Скупштине учествују председник Владе, министри надлежни за дијаспору, спољне послове, унутрашње послове, финансије, економију, образовање, културу, рад и социјалну политику, омладину, спорт и вере, по један представник Српске православне цркве, Српске академије наука и уметности, Привредне коморе Србије, Сталне конференције градова и општина и Јавног сервиса Радио Телевизије Србије.

Скупштина дијаспоре и Срба у региону има стална радна тела:

- 1) Економски савет дијаспоре;
- 2) Савет за статусна питања дијаспоре;
- 3) Савет за културну, просветну, научну и спортску сарадњу.

Економски савет дијаспоре представља интересе дијаспоре и предлаже Скупштини мере за:

- 1) стварање услова за укључење припадника дијаспоре у економски систем и пословни живот Републике Србије, као и повратак припадника дијаспоре у Републику Србију;
- 2) стварање услова и повољног окружења за инвестиционе програме и пројекте организација у дијаспори и појединаца из дијаспоре;
- 3) развој и унапређивање сарадње са јединицама локалне самоуправе и регионалним привредним коморама.

Влада одлуком образује **Савет за дијаспору**, ради разматрања појединих питања, давања предлога, мишљења и стручних образложења у вези са утврђивањем и вођењем политике према дијаспори, као и давањем мишљења и предлагањем активности које ће се приоритетно финансирати средствима Буџетског фонда за дијаспору и Србе у региону.

Савет за дијаспору чине представници министарстава надлежних за образовање, науку, културу, вере, финансије, економију и регионални развој, спољне послове, унутрашње послове, одбрану и дијаспору.

Народна скупштина Републике Србије има **Одбор за дијаспору и Србе у региону**, чија је надлежност да разматра предлог закона и другог општег акта из области унапређења односа са дијаспором и Србима у региону, као и друга питања која се односе на:

- очување, јачање и остваривање везе матичне државе и Срба у региону;
- побољшање положаја и заштите права и интереса припадника дијаспоре и Срба у региону;
- стварање услова за употребу, учење и неговање српског језика и ћириличног писма, чување и неговање српског културног, етничког, језичког и верског идентитета дијаспоре и Срба у региону;
- стварање услова за повратак припадника дијаспоре у Републику Србију и њиховог укључивања у политички, економски и културни живот Републике Србије и др.

У оквиру Министарства спољних послова формирана је **Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону**, чија је надлежност:

- праћење положаја држављана Републике Србије који живе изван Републике Србије;
- пружање подршке процесу побољшања услова за остваривање бирачког права држављана Републике Србије који живе у иностранству;
- пружање помоћи у очувању и развоју духовне, националне и културне самобитности српског народа изван Републике Србије;
- побољшање веза исељеника, држављана Републике Србије који живе у иностранству и њихових организација с Републиком Србијом;
- информисање исељеника, држављана Републике Србије у иностранству, о политици Републике Србије;

-пружање помоћи у процесу укључивања исељеника, лица српског порекла, лица пореклом из Србије и држављана Републике Србије који живе у иностранству у политички, економски и културни живот Републике Србије и њихов повратак у Републику Србију и др.

Привредна комора Србије у свом саставу има **Центар да дијаспору** са регионалним канцеларијама за дијаспору при регионалним привредним коморама (16). Циљ оснивања Центра за дијаспору је укључивање српске дијаспоре и обезбеђивање значајнијег места у српској привреди, као потенцијалним инвеститорима у различитим секторима.

Пословни савет за дијаспору Привредне коморе Србије је основан са циљем бољег представљања Републике Србије у свету и привлачењем инвестиција. У свом саставу има представнике 47 успешних фирми из Србије и 21 представника државних институција.

Развојна агенција Србије (РАС) је основана за обављање развојних, стручних и оперативних послова подстицања и реализације директних улагања, промоције и повећања извоза, развоја и унапређења конкурентности привредних субјеката, угледа и развоја Републике Србије у области привреде и регионалног развоја и, као таква, представља битну институцију за сарадњу са дијаспором.

Регионална развојна агенција је привредно друштво или удружење основано за обављање послова односно унапређење регионалног развоја и једна је од субјеката регионалног развоја у смислу Закона о регионалном развоју. У Републици Србији послује 16 акредитованих регионалних агенција.

Регионална развојна агенција обавља следеће послове:

- 1) учествује у припреми и спровођењу развојних докумената и прати њихову реализацију на нивоу региона и јединица локалне самоуправе;
- 2) сарађује са аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе у припреми и примени локалних развојних планова;
- 3) представља интерес региона у односима са Националном агенцијом и регионалном агенцијом и у оквиру своје надлежности учествује у реализацији усвојених развојних докумената;
- 4) припрема и спроводи програме стручног усавршавања за потребе развоја привредних друштава и предузетништва, развоја инфраструктуре и развоја институција и организација и за унапређење капацитета јединица локалних самоуправа;
- 5) прати и спроводи мере и реализује развојне пројекте за које је овлашћена;
- 6) обавља послове међународне, прекограничне и међуопштинске сарадње из своје надлежности;
- 7) води информациони систем од значаја за регион и област;
- 8) обавља и друге послове у складу са оснивачким актом.

С обзиром на делатност коју обављају, регионалне агенције представљају значајан ресурс за сарадњу са дијаспором.

Локалне канцеларије за дијаспору: На иницијативу Министарства за дијаспору, односно Канцеларије за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, у Србији је основано 14 канцеларија за дијаспору. Канцеларије за дијаспору су основане у Нишу, Смедереву, Кладову, Кучеву, Ади,

Пожаревцу, Великом Градишту, Параћину, Деспотовцу, Голупцу, Крушевцу, Ариљу, Трговишту и Рековцу (<https://tamodaleko.co.rs/adresar-kancelarija-za-dijasporu/>).

Резултати десктоп истраживања показују да у оквиру општинске, односно градске управе ових јединица локалне самоуправе нема систематизованих радних места на којима се обављају ови послови, нити има формалне организационе јединице у оквиру општинске/градске управе. Канцеларије за дијаспору функционишу по принципу контакт особе за сарадњу са дијаспором.

Досадашња пракса показује да дијаспора информације прибавља контактирајући амбасаду или конзулат или Привредну комору Србије, Управу за сарадњу са дијаспором при Министарству иностраних послова и евентуално Канцеларију за локални економски развој у општини/граду.

Надлежности и програми наведених институција су често одвојени једни од других. Честа је појава да нека од институција иницира програм сарадње са дијаспором, не знајући да друга институција већ реализује или је реализовала такав програм. Боља комуникација и умрежавање је неопходно, како би се постигли бољи ефекти, који су до сада на незавидном нивоу.

Битно је напоменути да институције које су задужене за привлачење инвестиција не праве разлику између представника дијаспоре и осталих страних инвеститора.

Та разлика није препозната ни у Закону о улагањима. Тренутно не постоји посебан програм за инвестиције из дијаспоре и повећање улагања дијаспоре. Истраживање ICMPD-а је открило да би локално базиран приступ, који обухвата регионалне развојне агенције и локални економски развој, могао бити делотворнији од фокусирања на национални ниво иако нема сумње да тек синергијским напорима одлуке и политике централног нивоа могу подржавати локалне иницијативе и развој. У суштини свега је потреба да се изгради поверење између припадника дијаспоре и локалних власти, било на локалном или централном нивоу власти РС (Повежи се, Србија - студија изводљивости о подстицању инвестиција из дијаспоре, Међународни центар за развој миграционих политика (ICMPD, 2017).

Значај дијаспоре за локалну заједницу

Интерес дијаспоре, је усмерен пре свега на завичај, локално подручје порекла, више него на матичну државу. Неретка је ситуација, некада карактеристична за подручје источне Србије, да припадници дијаспоре улажу у изградњу кућа у месту порекла у којима ће боравити свега неколико дана у току године и у којима вероватно никад неће живети.

Укупан износ дознака из иностранства, као најчешћег вида подршке породици која је остала у матичној земљи, је у константном порасту и није се смањивао ни у време економских криза. И у случајевима када се припадници дијаспоре опредељују за улагања у матичној земљи, у највећем броју случајева је то улагање у родном месту. Од укупног броја улагања из дијаспоре 90% се односи на улагање у родном месту или региону. Овај податак говори нам о великом потенцијалу који локалне самоуправе могу да користе у циљу развоја локалне заједнице.

Такође, дијаспора улаже у младу, квалификовану радну снагу, врши квалитетну обуку запослених и опрема компаније савременом опремом.

Осим предузетничких улагања, дијаспора је неретко заинтересована за улагање у инфраструктурне пројекте у родном месту, задужбинарство, у реализацију хуманитарних акција и др. Њихов мотив није искључиво остварење профита, већ и жеља да се допринесе развоју завичаја и мотиви емоционалне природе.

Локалне самоуправе могу додатно да подстакну улагања у инфраструктуру тако што ће инвеститорима из дијаспоре понудити јавно-приватно партнерство и друге видове сарадње.

Значај инвеститора из дијаспоре је и то што су они велики потенцијал за лобирање код страних компанија да улажу у Србију, регион или на локалном нивоу. Неретко припадници дијаспоре организују догађаје намењене представницима појединих привредних сектора и грана из матичне земље и земље домаћина, чиме доприносе умрежавању и промоцији домаће привреде на међународном тржишту.

Локалне самоуправе би требало да препознају дијаспору као значајног партнера за локални економски развој и шире, за одрживи развој, као и значајан ресурс финансирања стратешких пројеката.

С тим у вези, а с обзиром на недовољну развијеност механизма на локалном нивоу који сарађују са дијаспором, уз оснивање институција за сарадњу са дијаспором или поверавање те надлежности постојећем органу или институцији, неопходно је истовремено започети са обуком запослених који ће се бавити овим послом. Такође, потребно је развити програм обуке за запослене у јединицама локалне самоуправе који треба да буде уврштен у годишњи програм обуке Националне академије за јавну управу.

Место и улога локалне самоуправе у сарадњи са дијаспором

Надлежности локалне самоуправе прописане су *Законом о локалној самоуправи*.

Између осталог, локална самоуправа:

- доноси и реализује програме за подстицање локалног економског развоја, предузима активности за одржавање постојећих и привлачење нових инвестиција и унапређује опште услове пословања;
- стара се о заштити, унапређењу и коришћењу пољопривредног земљишта и спроводи политику руралног развоја;
- стара се о развоју и унапређењу туризма, занатства, угоститељства и трговине
- стара се о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу локалних путева и улица и других јавних објеката од општинског значаја;
- уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности, локални превоз, коришћење грађевинског земљишта и пословног простора;
- стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете (предшколско васпитање и образовање и основно и средње образовање и васпитање), научноистраживачке и иновационе делатности, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, спорта и физичке културе
- обавља и друге послове од локалног значаја одређене законом као и послове од непосредног интереса за грађане, у складу са Уставом, законом и статутотом.

Јединица локалне самоуправе преко јединице за локални економски развој и подршку улагањима је субјекат подршке улагањима, сходно *Закону о улагањима*. Као таква, јединица за локални економски развој и подршку улагањима пружа стручну помоћ и подршку улагачу у реализацији улагања.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе инструментима локалне развојне политике подстиче привлачење улагања, брине о постојећим улагањима и њиховом проширењу, броју и укупној вредности улагања и квалитету улагача, примењује стандарде повољног пословног окружења и доноси одлуке о мерама за подстицање конкурентности локалне самоуправе у привлачењу улагања.

Мере за подстицање конкурентности садрже нарочито следеће елементе:

- 1) опредељивање органа, као јединице за подршку улагањима;
- 2) јачање аналитичке основе за прецизније и на подацима засновано креирање развојних политика, инструмената и мера у области локалног економског развоја;
- 3) успостављање транспарентних механизма сталне комуникације и сарадње са привредом;
- 4) поједностављивање локалних процедура за реализацију улагања;
- 5) уравниотежавање локалног тржишта рада;
- 6) развој комуналне и локалне економске инфраструктуре;
- 7) коришћење информационе и комуникационе технологије у циљу остваривања ефикасније комуникације;
- 8) прописивање локалних олакшица и подстицаја на основу локалних стратешких докумената.

Послове јединице за локални економски развој и подршку улагањима обавља: Канцеларија за локални економски развој, орган управе, носилац јавних овлашћења, правно лице основано од стране јединице локалне самоуправе, физичко лице из редова запослених или именованих лица или комора, асоцијација или удружење, које знањем и искуством може да пружи стручну помоћ улагачу, а које је актом јединице локалне самоуправе одређено да те послове обавља.

Две и више јединица локалне самоуправе могу заједнички одредити тело којем се поверава посао јединице за локални економски развој и подршку улагањима за територију тих јединица локалне самоуправе.

Активности усмерене на јачање сарадње са дијаспором

На основу напред наведеног, може се закључити да је дијаспора један од важнијих партнера за локалне самоуправе, не само на подручју друштвено-економског развоја, већ и инфраструктурног развоја заједнице. Дијаспора је исувише велики потенцијал, да би локалне самоуправе контакте и сарадњу са дијаспором обављале ad-hoc. У Србији практично нема локалне самоуправе која нема своју дијаспору. Величина и карактеристике дијаспоре (таласи емиграције, претежни степен образовања и сл.) се разликују и с обзиром на то ће се и обим и интензитет активности, као и успостављени механизам за сарадњу разликовати од општине до општине/града.

Активности успостављања и развијања сарадње са дијаспором, поред осталог, могу бити:

1. Идентификација кључних развојних приоритета и конкретних пројеката како би се направио заједнички програм са дијаспором (заједнички фондови), иновативне развојне праксе (пословни инкубатори, кластери, социјалне предузећа, женске мреже, пословне услуге, активности привредне коморе, тренинзи) и различитим актерима у заједници – представницима приватног сектора, науке, јавног сектора (болнице, школе), међународних организација, организацијама цивилног друштва;

2. Мапирање дијаспоре

Важно је прикупити податке о дијаспори (величина, географска распрострањеност, пол, старост, образовање, вештине, радни статус, имовински статус, допринос трговини, ниво директних улагања и дознака, припадност мрежама, групама, организацијама и удружењима са развојним циљевима);

3. Идентификација партнера у дијаспори и њихових интереса

Важно је препознати постојеће иницијативе дијаспоре – програме у заједници, мреже, удружења, стручне и пословне клубове и пронаћи начине да се подрже и повежу са развојним потребама локалне заједнице;

4. Идентификација како и где дијаспора може да да специфичан допринос развоју

Потребно је класификовати дијаспору према професији, квалификацијама и вештинама и укључивати их у решавање изазова уочених у појединим секторима – информативно-технолошком, здравству, образовању и сл.;

5. Развијање подстицаја који ће привући дијаспору да учествује у развојним програмима локалне заједнице;

6. Идентификовати главне препреке сарадњи са дијаспором (Неадекватна саобраћајна инфраструктура, банкарски систем, бирократске процедуре, слаба партнерства, корупција, недостатак мрежа подршке, нејасни саговорници у локалној и републичкој власти, слабе конзуларне услуге и сл.);

7. Изабрати адекватне друштвене мере и политике директне (пореске олакшице, уклапајући фондови, програми људског капитала, информативне кампање, догађаји окупљања дијаспоре у домовини, стипендије и сл.) и индиректне (развој инфраструктуре, смањивање бирократског терета, развијање партнерства, развијање стимулативних пословних инструмената);

8. Изградити капацитете локалне самоуправе за рад са дијаспором;

9. Осигурати кохерентност политика;

Важно је осигурати кохерентност политика према дијаспори на националном, регионалном и локалном нивоу, али и кохерентност домаћих политика са политикама земаља дестинације на свим тим нивоима. Такође је потребно осигурати компатибилност политика према дијаспори са развојним политикама;

10. Укључити представнике дијаспоре у процес консултација приликом креирања планских докумената и докумената јавних политика.

За све ове активности потребно је да општина/град има проактиван приступ према дијаспори и да контакту и сарадњи са дијаспором приступи као процесу дијалога двеју страна.

Због свега наведеног за локалну самоуправу је битно да препозна миграције и дијаспору као развојни ресурс који треба идентификовати у локалним стратешким документима. Такође, неопходна је сарадња како на хоризонталном (локалне службе, одељења општинске/градске управе и представници локалне власти), тако и на вертикалном нивоу (сарадња са Привредном комором Србије и свим осталим актерима који имају додирне тачке са дијаспором).

За подстицање инвестиција из дијаспоре локална самоуправа може користити различите механизме. Поред класичног улагања капитала у покретање сопственог бизниса и у куповину акција фирми у матичној земљи треба поменути и видове инвестирања који нису довољно искоришћени, а последњих година локалне самоуправе почињу да их користе (јавно-приватно партнерство и муниципалне обвезнице).

Раније поменуто **јавно-приватно партнерство** се успоставља закључивањем уговора о јавно-приватном партнерству са или без елемената концесије. Јавно-приватно партнерство представља дугорочну сарадњу између јавног и приватног партнера ради обезбеђивања финансирања, изградње, реконструкције, управљања или одржавања инфраструктурних и других објеката од јавног значаја и пружања услуга од јавног значаја (нпр. комуналне услуге).

Када су комуналне услуге у питању, путем јавно-приватног партнерства се успостављају и реализују услуге: пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода, производња, дистрибуција и снабдевање топлотном енергијом, управљање комуналним отпадом, градски и приградски превоз путника (осим јавног линијског превоза путника тролејбусима и трамвајима), управљање гробљима и сахрањивање, погребна делатност, управљање јавним паркиралиштима, обезбеђивање јавног осветљења, управљање пијацама, одржавање улица и путева, одржавање чистоће на површинама јавне намене, одржавање јавних зелених површина, димничарске услуге, делатност зоохигијене.

Муниципалне обвезнице су дужничке хартије од вредности које издају локалне самоуправе и које власнику дају право на отплату главнице, камате као и друга права дефинисана одлуком о издавању муниципалних обвезница. Најчешћа сврха издавања муниципалних обвезница је финансирање стратешки битних пројеката, односно капиталних инвестиционих расхода.

Локалне самоуправе се могу задуживати у земљи и иностранству, односно на домаћем и страном тржишту. Такође, локалне самоуправе се могу задуживати у домаћој и страном валути. Муниципалне обвезнице се могу издавати и продавати унапред познатим купцима и тада се говори о приватном пласману или се могу издавати јавном понудом неодређеном броју купаца, када је у питању јавни пласман муниципалних обвезница. С обзиром на то, локална самоуправа може да усмери муниципалне обвезнице ка дијаспори као купцу.

Унутрашња организација ЈЛС

Унутрашња организација јединица локалне самоуправе је уређена Законом о локалној самоуправи. Према Закону, локална самоуправа остварује се у општини, граду и граду Београду. Органи општине су: скупштина општине, председник општине, општинско веће и општинска управа.

Скупштина општине је највиши орган општине који врши основне функције локалне власти и представља законодавни орган локалне власти.

Скупштина општине оснива стална или повремена радна тела за разматрање питања из њене надлежности. Радна тела дају мишљење на предлоге прописа и одлука које доноси скупштина општине и обављају друге послове утврђене статутом општине.

Извршни органи општине су председник општине и општинско веће.

Председник општине:

- 1) представља и заступа општину;
- 2) предлаже начин решавања питања о којима одлучује скупштина;
- 3) наредбодавац је за извршење буџета;
- 4) усмерава и усклађује рад општинске управе;
- 5) доноси појединачне акте за које је овлашћен законом, статутом или одлуком скупштине;
- 6) врши и друге послове утврђене статутом и другим актима општине.

Статутом општине може се предвидети да се за поједине области (економски развој, урбанизам, примарна здравствена заштита, заштита животне средине, пољопривреда и др.) постављају помоћници председника општине. Помоћнике председника општине поставља и разрешава председник општине.

Помоћници председника општине покрећу иницијативе, предлажу пројекте и сачињавају мишљења у вези са питањима која су од значаја за развој у областима за које су постављени и врше друге послове по налогу председника општине. Постављају се у кабинету председника општине најдуже на период док траје дужност председника општине.

У општини до 15.000 становника може бити постављен један помоћник председника општине, у општини до 50.000 становника највише два помоћника а у општини до 100.000 становника највише три помоћника.

Општинско веће чине председник општине, заменик председника општине, као и чланови општинског већа чији је број утврђен статутом општине. Општинско веће:

- 1) предлаже статут, буџет и друге одлуке и акте које доноси скупштина;
- 2) непосредно извршава и стара се о извршавању одлука и других аката скупштине општине;
- 3) доноси одлуку о привременом финансирању у случају да скупштина општине не донесе буџет пре почетка фискалне године;

- 4) врши надзор над радом општинске управе, поништава или укида акте општинске управе који нису у сагласности са законом, статутом и другим општим актом или одлуком које доноси скупштина општине;
- 5) решава у управном поступку у другом степену о правима и обавезама грађана, предузећа и установа и других организација у управним стварима из надлежности општине;
- 5а) прати реализацију програма пословања и врши координацију рада јавних предузећа чији је општина оснивач;
- 5б) подноси тромесечни извештај о раду јавних предузећа скупштини општине, ради даљег извештавања у складу са законом којим се уређује правни положај јавних предузећа;
- 6) стара се о извршавању поверених надлежности из оквира права и дужности Републике, односно аутономне покрајине;
- 7) поставља и разрешава начелника општинске управе, односно начелнике управа за поједине области;
- 8) врши и друге послове, у складу са законом.

Општинско веће може основати своја радна тела.

Општинска управа образује се као јединствени орган, а могу се образовати и општинске управе за поједине области у општинама са преко 50.000 становника. У општинској управи образованој као јединствени орган, за вршење сродних послова могу се образовати унутрашње организационе јединице (као нпр. Канцеларија за локални економски развој).

Органи **града су**: скупштина града, градоначелник, градско веће и градска управа. Органи града обављају послове прописане за органе општине, као и друге послове утврђене законом и статутом града. Одредбе закона које се односе на скупштину општине, председника општине и општинско веће примењују се и на градску скупштину, градоначелника и на градско веће.

Градска управа се образује као јединствени орган или као више управа за поједине области.

У граду до 100.000 становника градоначелник може поставити највише три помоћника, а у граду са више од 100.000 становника градоначелник може поставити највише пет помоћника.

Могући институционални облици сарадње са дијаспором на локалном нивоу

Локална самоуправа може уредити област сарадње са дијаспором на више начина, у зависности од потреба, величине дијаспоре и људских и институционалних ресурса.

За сарадњу са дијаспором могу бити задужени:

1. Савет (скупштине општине/града) за сарадњу са дијаспором;
2. Савет (општинског/градског већа) за сарадњу са дијаспором;
3. Члан општинског/градског већа задужен за сарадњу са дијаспором;
4. Саветник за сарадњу са дијаспором;
5. Помоћник председника општине /градоначелника задужен за сарадњу са дијаспором;
6. Канцеларија за локални економски развој;
7. Канцеларија за сарадњу са дијаспором;
8. Поверавање посла другом правном ентитету;
9. Удруживање више јединица локалне самоуправе.

Савет скупштине општине/града за сарадњу са дијаспором

Институционални оквир

Савет је скупштинско (скупштина општине/града) радно тело. Радна тела дају мишљење на предлоге прописа и одлука које доноси скупштина општине и обављају друге послове утврђене статутом општине (члан 36. став 2. Закона о локалној самоуправи).

Надлежност и опис послова

С обзиром на природу радног тела скупштине, надлежност Савета за дијаспору би била:

- разматрање појединих питања, давање предлога, мишљења и стручних образложења у вези са утврђивањем и вођењем политике општине/града према дијаспори
- давање мишљење на предлоге прописа и одлука које доноси скупштина општине/града
- обављање других послова утврђених статутом и пословником скупштине општине/града.

Савет за сарадњу са дијаспором може организовати јавно слушање о предлозима одлука и других прописа о којима одлучује скупштина општине.

Организовање и спровођење јавног слушања, као и обавештавање председника скупштине општине/града и јавности о изнетим мишљењима и ставовима на јавном слушању, ближе се уређују пословником скупштине општине/града.

Из напред наведеног се закључује да се ради о саветодавном телу законодавне власти на локалном нивоу. У раду скупштинског радног тела могу, по позиву, учествовати начелник, други руководиоци општинске/градске управе, као и стручни, научни радници и представници других организација и грађана, без права одлучивања.

У извршавању послова из свог делокруга радно тело може преко свог председника тражити од општинске/градске управе податке и информације од значаја за свој рад.

Начин рада савета прописује се општинском/градском одлуком о радним телима.

Ово радно тело може да иницира израду и предлагање аката из области за које је основано, као и да да негативно мишљење о предлогу општег акта који је достављен скупштини општине/града и тиме утиче на спречавање усвајања документа или на враћање документа на дораду.

Буџетски расходи

Потребна средства се односе на надокнаде за рад чланова радног тела. Чланови радног тела се углавном плаћају према присуству седницама савета, што је уређено општим актом општине/града. Остали оперативни трошкови (трошкови припреме и одржавања седнице се финансирају у оквиру постојећих расхода општинске/градске управе, уз ангажовање постојећих запослених у општинској/градској управи.

Главне предности

Рад овог тела захтева минималне буџетске расходе.

Главни недостаци

Ово радно тело није оперативног карактера и ангажовано је првенствено у фази достављања предлога прописа и измена прописа скупштини општине/града на усвајање.

Коме се препоручује

Овај институционални облик сарадње препоручује се малим општинама, које немају значајан проценат дијаспоре у односу на укупно становништво.

Савет (општинског/градског већа) за сарадњу са дијаспором

Институционални оквир

Општинско/градско веће, као извршни орган јединице локалне самоуправе, може основати Савет за сарадњу са дијаспором. Надлежност Савета је: разматрање, припремање и давање предлога о питањима из надлежности општинског/градског већа, предузимање одговарајућих мера на усклађивању рада органа и организација у процесу припреме аката и материјала за седницу општинског/градског већа, праћење извршења својих аката и др.

Савет за сарадњу са дијаспором обавештава скупштину општине/града да се одређеним предлогом одлуке или другог акта скупштине општине/града, односно председника општине/градоначелника утиче на положај дијаспоре, а нарочито ако се ради о програмима подршке привреди односно о измени политике локалних јавних прихода.

Председника и чланове Савета именује општинско/градско веће већином гласова од укупног броја чланова већа, на време трајања мандата општинског/градског већа. Решењем о именовану одређује се број чланова. Председник Привредног савета по правилу може се именовати се из реда привредника, односно предузетника. Привредни савет ради и одлучује на седници, на начин и по поступку који је предвиђен за рад општинског већа. Привредни савет доноси закључке, препоруке и мишљења, које доставља председнику општине/градоначелнику, општинском/градском већу и скупштини општине/града са предлогом за предузимање одговарајућих мера из надлежности тих органа.

Начин рада Савета прописан је Пословником о раду општинског/градског већа. Актом о образовању радног тела одређују се његови задаци, састав, мандат, начин рада и рок у коме ће се обавити поверени посао.

Надлежност и опис послова:

- Иницира и предлаже доношење општих аката који се односе на сарадњу са дијаспором;
- прати доношење и измене стратегије и планова привредног развоја, прати спровођење планова и програма локалног економског развоја, даје иницијативе везане за економски развој и мишљење о приоритетним пројектима локалног економског развоја и план капиталних инвестиција;
- прати активности на промовисању привредних потенцијала општине/града;
- иницира и прати прикупљање података ради израде базе података о дијаспори;
- подстиче међусобно умрежавање припадника дијаспоре, по струкама и делатностима, са истакнутим појединцима и представницима привреде на локалном нивоу;
- иницира посете удружењима у дијаспори и посете представника дијаспоре општини/граду;
- даје предлоге за унапређење рада општинске/градске управе (а посебно организационе јединице општинске управе која се бави пословима локалног економског развоја), јавних

предузећа, ustanova, organizacija i službi čiji je osnivač skupština opštine/grada, sve u cilju unapređenja saradnje sa dijasporom.

Буџетски расходи

Потребна средства се односе на надокнаде за рад чланова радног тела. Чланови радног тела се углавном плаћају према присуству седницама савета, што је уређено општим актом општине/града. Остали оперативни трошкови (трошкови припреме и одржавања седнице се финансирају у оквиру постојећих расхода општинске/градске управе, уз ангажовање постојећих запослених у општинској/градској управи.

Главне предности

С обзиром на то да се ради о радном телу извршног органа, Савет за сарадњу са дијаспором општинског/градског већа има веће оперативне могућности у односу на радно тело скупштине општине/града. Савет остварује интензивнију, лакшу и мање формалну сарадњу са органима општине/града, пре свега општинском/градском управом и установама, организацијама и јавним предузећима чији је оснивач локална самоуправа.

С обзиром на то да се акценат рада савета за сарадњу са дијаспором ставља на локални економски развој, неопходна је интензивна сарадња са Канцеларијом за локални економски развој.

Главни недостаци

Иако се ради о радном телу извршног, а не законодавног органа јединице локалне самоуправе (општинског/градског већа) ово тело има више саветодавну него извршну улогу. Ово радно тело мишљења и закључке доноси на својим седницама и за ефикасан рад овог тела потребно је ангажовање општинске/градске управе у смислу стручне, техничке и административне подршке.

Коме се препоручује

Овај институционални облик сарадње препоручује се општинама које немају значајан проценат дијаспоре у односу на укупно становништво и које немају потребу за интензивнијом сарадњом са дијаспором.

Члан општинског/градског већа задужен за сарадњу са дијаспором

Институционални оквир

Општинско/градско веће је извршни орган општине/града и чине га председник општине/градоначелник, заменик председника општине/градоначелника, као и чланови општинског/градског већа чији је број утврђен статутом општине и које бира скупштина општине, на период од четири године. Председник општине/градоначелник је уједно и председник општинског/градског већа.

Општинско веће, чије чланове бира скупштина општине на предлог председника општине, може да има до пет чланова за општине до 15.000 становника, до седам за општине до 50.000 становника, до девет за општине, односно градове до 100.000 становника, односно до 11 за градове преко 100.000 становника.

Чланови општинског већа могу бити задужени за једно или више одређених подручја из надлежности општине. Чланови општинског већа могу бити на сталном раду у општини/граду.

Због сличности посла, препорука је да се сарадњом са дијаспором бави члан општинског/градског већа који се бави локалним економским развојем.

Надлежност и опис послова

Надлежност и опис послова зависи од тога да ли је члан општинског/градског већа у радном односу у општини/граду или не.

Уколико члан општинског/градског већа није у радном односу, обавља послове у надлежности Савета општинског/градског већа за сарадњу са дијаспором.

Уколико је члан општинског /градског већа у радном односу, обавља послове истоветне пословима помоћника председника општине/градоначелника за сарадњу са дијаспором.

У оба наведена случаја потребна је стручна, техничка и административна подршка општинске/градске управе, односно Канцеларије за локални економски развој, уколико је формирана у општини/граду.

Буџетски расходи

Уколико члан општинског/градског већа није у радном односу, накнада за његов рад се плаћа према присуству седници већа или на месечном нивоу. Претпоставка је да се члану општинског/градског већа задуженом за ЛЕР додаје надлежност и сарадње са дијаспором, тако да нема додатних расхода за рад члана већа.

Главне предности

Уколико се јединица локалне самоуправе определи за овај модел, односно да члану општинског/градског већа надлежном за локални економски развој, дода и надлежност сарадње са дијаспором, неће имати додатне трошкове.

Главни недостаци

Овај модел функционише само у случају када јединица локалне самоуправе има постојећу Канцеларију за економски развој или други облик организовања који се бави том облашћу.

Коме се препоручује

Овај модел препоручује се јединицама локалне самоуправе које имају члана општинског/градског већа на сталном раду, надлежног за локални економски развој и функционалну Канцеларију за локални економски развој или другу организациону јединицу или други начин организовања послова локалног економског развоја.

Саветник за сарадњу са дијаспором

Институционални оквир

Саветник за сарадњу са дијаспором је службеник чије би радно место, с обзиром на природу посла, могло да буде у оквиру Канцеларије за економски развој општине/града. У зависности од потреба и расположивих људских ресурса, овај службеник може да обавља и друге сродне послове у оквиру Канцеларије за економски развој.

Надлежност и опис послова

Опис радног места обухвата послове:

- креира и ажурира базу података о дијаспори (селективно према држави домаћину, према делатности којом се представници дијаспоре баве, мрежама у које су укључени и др);
- одржава редован контакт са дијаспором путем е-билтена, друштвених мрежа и др;
- прати и учествује у активностима и пројектима на промовисању привредних потенцијала општине/града;
- учествује у креирању нацрта општих аката који се односе на сарадњу са дијаспором;
- учествује у изради стратегија и планова привредног развоја, спровођењу планова и програма локалног економског развоја, даје иницијативе везане за економски развој, учествује у припреми и реализацији пројеката локалног економског развоја и плана капиталних инвестиција и других планова и стратешких докумената који се односе на дијаспору;
- информисе дијаспору о могућностима за улагање у општини/граду, о програмима подршке и подстицајима на локалном и државном нивоу;
- учествује у организацији умрежавања локалних и привредника из дијаспоре;
- учествује у организацији сусрета и посета локалних привредника и представника локалне власти и привредника из дијаспоре;
- уређује електронски водич за дијаспору;
- уређује интернет презентације општине/града намењене дијаспори или странице за дијаспору на званичном сајту општине/града;
- креира и ажурира базу података о удружењима дијаспоре;
- израђује и дистрибуира електронски билтен општине/града намењен локалном економском развоју и сарадњи са дијаспором;
- одговара на упите припадника дијаспоре
- обавља и друге послове по налогу непосредног руководиоца и начелника општинске/градске управе.

Буџетски расходи

Овај модел проузрокује расходе који се односе на зараде запосленог (саветника) и евентуално расходе за набавку опреме (компјутерска опрема, намештај). У случају коришћења постојећих људских ресурса (премештањем службеника са другог радног места) и коришћењем постојеће опреме, додатних буџетских расхода нема.

Главне предности

С обзиром на то да је ово радно место у саставу Канцеларије за локални економски развој, саветник за сарадњу са дијаспором користи базе података и све остале производе Канцеларије.

Главни недостаци

С обзиром на то да није потпуно самосталан, саветник, по потреби, обавља и друге послове по налогу руководиоца, који се првенствено односе на послове локалног економског развоја.

Коме се препоручује

Препоручује се јединицама локалне самоуправе које имају веће учешће дијаспоре у укупном становништву, у којима су потребе за сарадњом са дијаспором значајне, али не захтевају ангажовање у пуном радном времену.

Помоћник председника општине /градоначелника задужен за сарадњу са дијаспором

Институционални оквир

Статутом општине/града може се предвидети да се за поједине области (економски развој, урбанизам, примарна здравствена заштита, заштита животне средине, пољопривреда и др.) постављају помоћници председника општине.

Помоћнике председника општине/градоначелника поставља и разрешава председник општине/градоначелник. Помоћници покрећу иницијативе, предлажу пројекте и сачињавају мишљења у вези са питањима која су од значаја за развој у областима за које су постављени и врше друге послове по налогу председника општине. Помоћници председника општине/градоначелника се постављају у кабинету председника општине/градоначелника најдуже на период док траје дужност председника општине/градоначелника.

Помоћник у својој надлежности може да има и сарадњу са дијаспором. По сродности области, ова надлежност би требало да се додели помоћнику надлежном за локални економски развој. Помоћник председника општине/градоначелника има оперативне могућности и расположиву логистику (тесна сарадња са општинском/градском управом, пре свега са канцеларијом за ЛЕР). Може да иницира, прати и учествује у активностима које се односе на сарадњу са дијаспором, иницира и учествује у изради општих аката који се тичу дијаспоре и учествује у раду општинског/градског већа без права гласа.

То му даје широке могућности за организацију и реализацију послова. Такође, што је врло битно, помоћник председника општине/градоначелника има интензивну сарадњу са председником општине/градоначелником.

За успешан рад помоћника за сарадњу са дијаспором потребно је да у оквиру општинске/градске управе постоји оперативна Канцеларија за локални економски развој, са адекватним људским ресурсима (у смислу стручног знања, знања страних језика, потребних вештина итд.).

Надлежност и опис послова

Помоћник за сарадњу са локалном самоуправом може да:

- иницира и предлаже доношење општих аката који се односе на сарадњу са дијаспором;
- прати доношење и измене стратегије и планова привредног развоја, прати спровођење планова и програма локалног економског развоја, даје иницијативе везане за економски развој и мишљење о приоритетним пројектима локалног економског развоја и плану капиталних инвестиција;
- прати и учествује у активностима и пројектима на промовисању привредних потенцијала општине/града;
- иницира и прати прикупљање података ради израде базе података о дијаспори;
- организује умрежавање локалних и привредника из дијаспоре;

- организује сусрете и посете локалних привредника и предсавника локалне власти и привредника из дијаспоре;
- иницира и прати израду електронског водича за дијаспору;
- иницира и прати израду интернет презентације општине/града намењене дијаспори или странице за дијаспору на званичном сајту општине/града;
- иницира и прати израду базе података о удружењима дијаспоре;
- иницира и прати израду и дистрибуцију електронског билтена општине/града намењеног локалном економском развоју исарадњи са дијаспором;
- прати и координира поступак достављања одговора на упите припадника дијаспоре;
- врши координацију између канцеларије за ЛЕР и осталих организационих јединица општинске/градске управе (имовинска служба, служба за урбанизам, служба за комуналне послове итд.) и установама, организацијама и јавним предузећима чији је оснивач општина/град;
- обавља и друге послове који се односе на унапређење сарадње са дијаспором.

Наведени опис послова се наводи у решењу о именовању помоћника председника општине/градоначелника. Такође, у Одлуци о општинској/градској управи се наведени послови стављају у надлежност Канцеларије за локални економски развој.

Буџетски расходи

Овај модел не захтева додатне издатке јер се послови придодату већ запосленом лицу (помоћник за локални економски развој).

Главне предности

Као што се из напред наведеног може видети, уколико се локална самоуправа определи за овај начин организације, могућности за сарадњу са дијаспором су велике. Неопходно је постојање канцеларије за ЛЕР или сличне организационе јединице која ће обављати оперативне и стручне послове.

Главни недостаци

Негативна страна овакве организације је што са престанком мандата председника општине/градоначелника, престаје мандат и помоћнику за сарадњу са дијаспором. Наредни председник општине/градоначелник може именовати помоћника за сарадњу са дијаспором, али је мала вероватноћа да то буде исто лице, што по правилу повлачи увођење у посао и стварање мреже контаката, за шта је потребно време.

Коме се препоручује

Препоручује се општинама које значајнију потребу за сарадњом са дијаспором, уједно и функционалну Канцеларију за локални економски развој или други облик организовања овог посла.

Канцеларија за локални економски развој

Институционални оквир

Канцеларија за локални економски развој се организује као посебна организациона јединица у оквиру општинске/градске управе. Организација и надлежност правно се уређују Одлуком о општинској/градској управи. Радно/радна место/места уређују се Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у општинској/градској управи.

Надлежност и опис послова

Канцеларија за локални економски развој, поред других послова, може обављати следеће послове:

- креира и ажурира базу података о дијаспори (селективно према држави домаћину, према делатности којом се представници дијаспоре баве, мрежама у које су укључени и др);
- одржава редован контакт са дијаспором путем е-билтена, друштвених мрежа и др;
- Креира и унапређује базу пројеката и локација за инвестирање, секторске и анализе тржишта, податке о извозној понуди домаћих компанија и инвестиционим и другим привредним потенцијалима општине/града;
- Реализује пројекте који се односе на промовисање привредних потенцијала општине/града;
- креира нацрте општих аката који се односе на сарадњу са дијаспором;
- учествује у изради стратегија и планова привредног развоја, спроводи и планове и програме локалног економског развоја, даје иницијативе везане за сарадњу са дијаспором, припрема и реализује пројекте локалног економског развоја, плана капиталних инвестиција и др.;
- информиса дијаспору о могућностима за улагање у општини/граду, о програмима подршке и подстицајима на локалном и државном нивоу;
- идентификује потребе дијаспоре
- организује умрежавање локалних и привредника из дијаспоре;
- организује сусрете и посете локалних привредника и представника локалне власти и привредника из дијаспоре;
- израђује електронски водич за дијаспору;
- уређује интернет презентације општине/града намењене дијаспори или странице за дијаспору на званичном сајту општине/града;
- креира и ажурира базу података о удружењима дијаспоре;
- израђује и дистрибуира електронски билтен општине/града намењен сарадњи са дијаспором;
- одговара на упите припадника дијаспоре
- обавља и друге послове по налогу непосредног руководиоца и начелника општинске/градске управе.

Буџетски расходи

Расходи се односе на зараде запослених и потребне расходе за опремање Канцеларије (рачунарска опрема, намештај, трошкови одржавања канцеларије).

Главне предности

Нема додатних трошкова зарада и осталих трошкова јер се користе постојећи ресурси Канцеларије за локални економски развој. Због сродности послова, може се очекивати да функционална Канцеларија за локални економски развој и ове послове (сарадња са дијаспором) обавља успешно.

Коме се препоручује

Препоручује се јединицама локалне самоуправе које имају функционалне Канцеларије за економски развој.

Канцеларија за сарадњу са дијаспором

Институционални оквир

Као и Канцеларија за локални економски развој, Канцеларија за сарадњу са дијаспором се организује као посебна организациона јединица у оквиру општинске/градске управе. Организација и надлежност правно се уређују Одлуком о општинској/градској управи. Радно/радна место/места уређују се Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у општинској/градској управи.

Канцеларија за сарадњу са дијаспором представља тачку контакта, повезивања и подршке представницима дијаспоре који имају намере да инвестирају у општини/граду. Канцеларија за сарадњу представља информативни пункт и сервис како дијаспори тако и локалним привредницима, локалним доносиоцима одлука, локалним и државним институцијама.

Надлежност и опис послова

Канцеларија за сарадњу са дијаспором може обављати следеће послове:

- креира и ажурира базу података о дијаспори (селективно према држави домаћину, према делатности којом се представници дијаспоре баве, мрежама у које су укључени и др);
- одржава редован контакт са дијаспором путем е-билтена, друштвених мрежа и др;
- у сарадњи са Канцеларијом за локални економски развој креира и унапређује базу пројеката и локација за инвестирање, секторске и анализе тржишта, податке о извозној понуди домаћих компанија и инвестиционим и другим привредним потенцијалима општине/града;
- прати и учествује у активностима и пројектима на промовисању привредних потенцијала општине/града;
- креира нацрте општих аката који се односе на сарадњу са дијаспором;
- учествује у изради стратегија и планова привредног развоја, спроводи и планове и програме локалног економског развоја, даје иницијативе везане за сарадњу са дијаспором, учествује у изради пројеката локалног економског развоја, плана капиталних инвестиција и др.;
- информиса дијаспору о могућностима за улагање у општини/граду, о програмима подршке и подстицајима на локалном и државном нивоу;
- идентификује потребе дијаспоре
- организује умрежавање локалних и привредника из дијаспоре;
- организује сусрете и посете локалних привредника и представника локалне власти и привредника из дијаспоре;
- израђује електронски водич за дијаспору;
- уређује интернет презентације општине/града намењене дијаспори или странице за дијаспору на званичном сајту општине/града;
- креира и ажурира базу података о удружењима дијаспоре;

- израђује и дистрибуира електронски билтен општине/града намењен сарадњи са дијаспором;
- одговара на упите припадника дијаспоре
- обавља и друге послове по налогу непосредног руководиоца и начелника општинске/градске управе.

Буџетски расходи

Расходи се односе на зараду/зараде запослених и потребне расходе за опремање Канцеларије (рачунарска опрема, намештај, трошкови одржавања канцеларије). Канцеларија може да се формира и премештањем запослених са других радних места, нпр. из Канцеларије за локални економски развој. У том случају неће доћи до додатних расхода за зараде запослених. Такође, могући су случајеви да се користи већ постојећа опремљена канцеларија, када неће бити додатних трошкова опремања и одржавања канцеларије. Од расположивих људских и осталих ресурса зависи која ће се варијанта применити, односно колики ће бити трошкови Канцеларије.

Главне предности

По природи посла, очекује се да Канцеларија за сарадњу са дијаспором интензивно сарађује са Канцеларијом за ЛЕР и осталим организационим јединицама општинске/градске управе (имовинска служба, служба за урбанизам, служба за комуналне послове итд.) и установама, организацијама и јавним предузећима чији је оснивач општина/град, укључујући и тесну сарадњу са Кабинетом председника општине/градоначелника.

С обзиром на то да је организована као посебна организациона јединица у оквиру општинске/градске управе, Канцеларија је релативно самостална у раду.

Позитивна страна је што престанком мандата председника општине/градоначелника, не долази до промена у људским ресурсима ангажованим у Канцеларији и Канцеларија практично несметано наставља са радом.

Коме се препоручује

Ово је најефикаснији и самим тим и најзахтевнији модел и препоручује се јединицама локалне самоуправе које имају значајно учешће дијаспоре у укупном становништву и желе да успоставе дугорочну и свеобухватну сарадњу .

У таквим случајевима најбоље резултате ће дати ако локална самоуправа оснује Канцеларију за сарадњу са дијаспором и именује помоћника председника општине/градоначелника за сарадњу са дијаспором.

Поверавање посла другом правном ентитету

Институционални оквир

Јединица локалне самоуправе оснива службе, јавна предузећа, установе и организације, утврђене статутом и врши надзор над њиховим радом. Оснивач – локална самоуправа може поверити послове од јавног значаја служби, установи и др. У зависности од фокуса сарадње са дијаспором, то могу бити Дом културе, Агенција за локални економски развој, Музеј или неки други правни ентитет. Важно је да ентитет којем се поверава посао има капацитета за овај посао.

Надлежност и опис послова

Надлежност и опис послова је истоветан као код Канцеларије за сарадњу са дијаспором.

Буџетски расходи

У зависности од расположивих људских и осталих ресурса, може доћи, али не мора, до додатних расхода. Ситуација је иста као и у случају Канцеларије за сарадњу са дијаспором.

Главне предности

Уколико се посао поверава правном субјекту очекује се кратко увођење у посао и већа ефикасност, ефективност и економичност у раду због сродности послова и већ формираних мрежа које овај ентитет већ има. При томе мислимо на сарадњу са организационим јединицама општинске/градске управе (имовинска служба, служба за урбанизам, служба за комуналне послове итд.) и установама, организацијама и јавним предузећима чији је оснивач општина/град, укључујући и тесну сарадњу са Кабинетом председника општине/градоначелника. Било би добро ако овај ентитет има и претходна искуства у сарадњи са дијаспором

С обзиром на то да је организована као посебан правни субјекат, има висок ниво самосталности у раду.

Главни недостаци

Овај модел захтева озбиљнији приступ успостављања и одржавања комуникације између оснивача и правног лица којем је посао поверен. Такође, потребно је успоставити систем надзора над реализацијом поверених послова и над утрошком финансијских средстава.

Коме се препоручује

Препоручује се оним јединицама локалне самоуправе које већ имају постојећи функционални ентитет са довољно капацитета за сарадњу са дијаспором.

Удруживање више јединица локалне самоуправе

Институционални оквир

Према одредбама Закона о локалној самоуправи јединица локалне самоуправе њени органи и службе остварује сарадњу и удружује се са другим јединицама локалне самоуправе и њеним органима и службама у областима од заједничког интереса и ради њиховог остваривања могу удруживати средства и образовати заједничке органе, предузећа, установе и друге организације и установе, у складу са законом и статутом.

У случају оснивања заједничког органа, службе, предузећа или друге организације који се оснива на основу закљученог споразума о сарадњи јединица локалне самоуправе, њихове руководиоце постављају односно именују, разрешавају и о њиховој одговорности и престанку дужности одлучују надлежни органи јединице локалне самоуправе, оснивачи, у складу са законом.

Запослени своја права, обавезе и одговорности остварују у јединици локалне самоуправе у којој је седиште заједничког организационог облика који се оснива.

Кад је споразумом предвиђено да заједнички орган одлучује о правима и обавезама грађана у управном поступку, надлежни органи јединица локалне самоуправе задржавају своју надлежност у другостепеном поступку, у складу са законом.

Средства за финансирање рада заједничког органа обезбеђују се у буџетима јединица локалне самоуправе које су приступиле споразуму сразмерно обиму послова које за њих заједнички орган обавља. Сходно напред наведеном, више јединица локалне самоуправе, најчешће када су у питању суседне општине, могу основати заједничку службу – Канцеларију за сарадњу са дијаспором.

Надлежност и опис послова

Надлежност и опис послова су исти као и у случају оснивања Канцеларије за сарадњу са дијаспором од стране једне јединице локалне самоуправе

Буџетски расходи

Трошкови рада Канцеларије су исти као и у случају оснивања од стране једне општине, али их деле све јединице локалне самоуправе које су закључиле споразум, сразмерно обиму послова који се обављају за појединачне локалне самоуправе.

Главне предности

Овај модел је економичан јер су трошкови рада Канцеларије по јединици локалне самоуправе знатно мањи него у случају када је оснивач једна локална самоуправа.

Главни недостаци

Потребно је да се споразумом прецизно дефинишу права и обавезе уговорних страна – јединица локалне самоуправе. Такође, постоји ризик од тога да се рад у корист неких општина запоставља.

Коме се препоручује

Овај модел препоручује се ЈЛС које имају добро међусобну сарадњу и сличну структуру дијаспоре или сличан фокус сарадње.

Преглед институционалних механизма за сарадњу јединица локалних самоуправа са дијаспором

Институционални облик сарадње са дијаспором	Коме се препоручује
Савет (скупштине општине/града) за сарадњу са дијаспором	ЈЛС које немају значајан проценат дијаспоре у односу на укупно становништво и немају потребу за интензивнијом сарадњом са дијаспором.
Савет (општинског/градског већа) за сарадњу са дијаспором	
Члан општинског/градског већа задужен за сарадњу са дијаспором	ЈЛС које имају веће учешће дијаспоре у укупном становништву и имају потребу за интензивнијом сарадњом са дијаспором.
Саветник за сарадњу са дијаспором	
Помоћник председника општине /градоначелника задужен за сарадњу са дијаспором	
Канцеларија за локални економски развој	ЈЛС које имају значајно учешће дијаспоре у укупном становништву и желе да успоставе дугорочну и свеобухватну сарадњу .
Канцеларија за сарадњу са дијаспором	
Поверавање посла другом правном ентитету	ЈЛС које већ имају постојећи функционални ентитет са довољно капацитета за сарадњу са дијаспором..
Удруживање више јединица локалне самоуправе	ЈЛС које имају добро међусобну сарадњу и сличну структуру дијаспоре или сличан фокус сарадње.

Литература, прописи и стратешка документа

Литература:

Дијаспора као ресурс локалног развоја, Група 484 (2012)
Анализа националног инвестиционог оквира за дијаспору у Републици Србији, УНДП (2017)
Приручник о интеграцијама и локалном развоју, Међународна организација за миграције (ИОМ) (2017)
Србија у процесу спољних миграција – Попис становништва, домаћинстава и станова 2011, Републички завод за статистику (2014)
Повежи се, Србијо - студија изводљивости о подстицању инвестиција из дијаспоре, Међународни центар за развој миграционих политика (ICMPD) (2017)
Миграциони профил РС за 2010. годину, Међународна организација за миграције (ИОМ)
Миграциони профил РС за 2011. годину, Влада РС
Миграциони профил РС за 2012. годину, Влада РС
Миграциони профил РС за 2013. годину, Влада РС
Миграциони профил РС за 2014. годину, Влада РС
Миграциони профил РС за 2015. годину, Влада РС
Миграциони профил РС за 2016. годину, Комесаријат за избеглице
Миграциони профил РС за 2017. годину, Влада РС
Миграциони профил РС за 2018. годину, Влада РС

Прописи и стратешка документа:

Устав Републике Србије („Сл. гласник РС“, број 98/2006)
Закон о дијаспори и Србима у региону („Сл. гласник РС“, број 88/2009)
Закон о улагањима („Сл. гласник РС“, број 89/2015 и 95/2018)
Закон о регионалном развоју („Сл. гласник РС“, број 51/2009, 30/2010 и 89/2015)
Закон о министарствима („Сл. гласник РС“, број 44/2014, 14/2015, 54/2015, 96/и 62/2017)
Закон о локалној самоуправи („Сл. гласник РС“, број 129/2007, 83/2014, 101/2016 и 47/2018)
Закон о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе („Сл. гласник РС“, број 21/2016, 113/2017, 95/2018 и 113/2017)
Закон о јавно-приватном партнерству и концесијама („Сл. гласник РС“, број 88/2011, 15/2016 и 104/2016)
Закон о комуналним делатностима („Сл. гласник РС“, број 88/2011, 104/2016 и 95/2018)
Закон о буџетском систему („Сл. гласник РС“, број 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - ispr., 108/2013, 142/2014, 68/2015, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019 и 72/2019)
Стратегија очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре („Сл. гласник РС“, број 4/2011 и 14/2011)
Акциони план за спровођење Стратегије очувања и јачања односа матичне државе и дијаспоре и матичне државе и Срба у региону за 2013. и 2014. годину
Стратегија научног и технолошког развоја РС за период од 2016. до 2020. године – истраживања за иновације
Акциони план за спровођење Стратегије научног и технолошког развоја РС за период од 2016. до 2020. године – истраживања за иновације
Стратегија о економским миграцијама Републике Србије за период 2021-2027. Године („Сл. гласник РС“, број 21/2020)